

Seletuskiri
haridus- ja teadusministri käskkirja „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine
tegevuse „Sektoraalse mobiilsuse toetamine“ elluviimiseks” eelnõu juurde

1. SISSEJUHATUS JA EESMÄRK

Käskkirja eelnõuga kehtestatakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ prioriteetse suuna „Kasvuvõimeline ettevõtlus ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline teadus- ja arendustegevus“ meetme 4.1 „Eesti T&A rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine ja osalemine üle-euroopalistes teadusalgatustes“ tegevuse 4.1.3 “Teaduse rahvusvahelistumine, mobiilsuse ja järelkasvu toetamine“ (*edaspidi* meetme tegevus) eesmärkide elluviimise tingimused.

Käskkirja kehtestatakse perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse § 7 lõike 2 punkti 1, § 13 ja § 16 lõigete 1 ja 4 alusel.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi teadusosakonna peaekspertid Maarja Olli (735 4039, maarja.oli@hm.ee) ja Mariann Saaliste (735 0214, mariann.saaliste@hm.ee), Haridus- ja Teadusministeeriumi rahandusosakonna välisvahendite juht Inge Oopkaup (735 0279, inge.oopkaup@hm.ee) ja õigusosakonna õigusnõunik Kadi Mölder (735 0234, kadi.molder@hm.ee).

1.1. Tegevuse taust

Teadmussiire on peamine uute teadmiste ja uuenduste leviku protsess, mille käigus kanduvad teadus- ja arendustegevuse (*edaspidi* TA) tulemused akadeemilisest sektorist teistesse sektoritesse teadustulemuste edasiseks arendamiseks ja kasutuseks, loomaks ja arendamiseks uusi tooteid ja teenuseid. 2019. aasta OECD ülikooli-tööstuse (*University-Industry*) koostöö raporti¹ kohaselt on peamiste trendide hulgas, mis mõjutab teadmussiiret, teadmiste koostöö eri sektorite poolt. Eestis on ettevõtetes töötavate teadlaste arv väike (Eesti on OECD riikide hulgas ettevõtluses töötavate teadlaste arvu poolest 1000 töötaja kohta viimaste seas²), erasektori investeringute protsent SKPst on madal (2018. aastal oli see 0,62³, EL28 keskmine oli 1,41⁴), mis näitab, et erasektori TA alane suutlikkus on madal. Selle hoogustamiseks on sinna vaja senisest rohkem TA ja tootearenduse oskuste ja kogemustega inimesi ehk teadlasi. Eesti teadus- ja innovatsioonisüsteemi rahvusvahelise hindamise raportis soovitati ettevõtete TA absorbeerimisvõime suurendamiseks välja töötada sektoraalse mobiilsuse skeeme.⁵

„Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (TAI) poliitika seire“ uuringutes⁶ on välja toodud, et on oluline rakendada teaduspõhist mõtteviisi era- aja avaliku sektori asutustes väljaspool akadeemilist sektorit, samuti, et sektoraalne mobiilsus soodustab pikemas perspektiivis laiendatud akadeemilise tööjõuturu kujunemist ning teadlaste pändlikku

¹ [OECD \(2019\), University-Industry Collaboration : New Evidence and Policy Options, OECD Publishing, Paris.](#)

² <https://stats.oecd.org/>

³ [Haridussilm](#), andmed seisuga mai 2020.

⁴ [Eurostat](#), andmed seisuga mai 2020.

⁵ [Peer Review of the Estonian Research and Innovation system: Final Report](#)

⁶ [Kindsiko, E., Vadi, M., Täks, V., Loite, K., Kurri, K. \(2017\). Eesti doktorite karjääririte ja seda mõjutavad tegurid. Tartu: Tartu Ülikool.](#)

[Soomere, T., Niinemets, Ü., Niglas, K., Pilt, E., Roosalu, T., Randma-Liiv, T. \(2018\). Jätksuutlikud teadlaskarjääri kontseptsioonid ja mudelid Eesti kontekstis. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia.](#)

karjääriteed. Läbi teistes sektorites töötamise omandavad teadlased parema ettekujutuse teiste sektorite toimimismehhanismidest, tekivad oskused, sidemed, võrgustik ja teadmine, mida ettevõtlus/avalik sektor vajab ning nad saavad oma kogemust edasi kanda akadeemiasse. Ka Euroopa teadlaste harta ja töölevõtmise juhendis⁷ on kirjas, et: „Teadlaste tööandjad ja/või rahastajad peavad väärtustama nii geograafilist, valdkondadevahelist, teadusharudevahelist ning virtuaalset liikuvust kui ka avaliku ja erasektori vahelist liikuvust kui olulist vahendit teadustöö tulemuste parendamiseks ja ametialaseks arenguks teadlaskarjääri igas etapis.“ Hariduse ja teaduse valdkonna OSKA raporti (2018)⁸ järgi on suurem osa doktorikraadiga inimesi koondunud kõrgharidussektorisse ning kraadi omandanud ei leia väljaspool kõrgharidus- ja teadusvaldkonda oma kvalifikatsioonile vastavat tööd. Käesoleva toetuse üks eesmärk ongi teadlaskarjääri võimaluste mitmekesistamine ning selle läbi teadmussiirde suurendamine.

Tegevuse kavandamise taust ja vajadus tuleneb siseriiklikest prioriteetidest ja valdkondlikest probleemkohtadest, mida käsitlevad põhjalikult riiklikud strateegiad ja arengukavad. Teadmusmahukad era- ja avaliku sektori asutused panustavad TA mõju suurendamisesse ühiskonna ja majanduse vajaduste lahendamisel teadmussiirde võimekuse kasvatamise kaudu, vähendavad teaduse ja ettevõtluse vahelist lõhet ning pakuvad teadlastele paindlikku karjääriteed, mille hulka kuuluks ka töötamine väljaspool akadeemilist sektorit, panustades „Euroopa 2020“⁹ ja „Konkurentsivõime kava „Eesti 2020““ eesmärkide saavutamisse.

Tegevus vastab Eesti teadus- ja innovatsioonisüsteemi rahvusvahelise hindamise rapordi soovitudele, Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia „Teadmistepõhine Eesti 2014–2020“ eesmärkidele, „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035“ eesmärkidele.

1.2. Tegevuse eesmärk

Toetuse andmise eesmärgiks on tõsta Eesti era- ja avaliku sektori asutuste TA alast võimekust, mitmekesistada teadlaskarjääri läbi teadlaste töötamise eri sektorites ning arendada TA asutuste ja era- ja avaliku sektori asutuste TA alast koostööd. Tegevus suurendab era- ja avaliku sektori asutuste teadmusmahukust. Suureneb era- ja avaliku sektori kogemusega teadlaste hulk Eestis. Kasvab era- ja avaliku sektori asutuste ja TA asutuste TA alase koostöö maht. Tegevus on kooskõlas nutika spetsialiseerumise strateegilise raamistiku põhimõtetega toetatavates tegevustes, kus asjakohane.

Tegevuse eesmärk on kooskõlas „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014-2020“¹⁰ punkti 2.4.3.1. kirjeldusega „Teaduse ja kõrghariduse rahvusvahelistumine, mobiilsuse ja järelkasvu toetamine“: „*Selle raames nähakse ette mobiilsustoetused üliõpilastele, õppejõududele ja teadlastele (sh nii piiriülese kui ka sektoritevahelise koostöö soodustamiseks ja õpingute toetamiseks).*“

Oluline on struktuurifondidest rahastatavate tegevuste planeerimisel arvestada võimalikult laialdaselt teiste riiklike rahastusallikate eesmarke ja võimalusi ning panna need koostöös toimima.

1.3. Seosed teiste rakenduskava meetmete ja tegevustega

⁷ <https://www.etag.ee/wp-content/uploads/2012/05/Harta-ja-juhend.pdf>

⁸ <https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2018/11/OSKA-Hariduse-ja-teaduse-uuringuaruanne-2018.pdf>

⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>

¹⁰ https://www.struktuurifondid.ee/sites/default/files/ukp_rakenduskava_2014-2020.pdf

Kõige tugevamad seosed võib välja tuua kuue perioodi 2014-2020 meetme tegevusega. Tegevused teineteist ei dubleeri, kuna antud tegevusel on rõhk teadlaste liikumisel era- ja avaliku sektori asutustesse tegelemaks TA-ga.

Meetme “Eesti T&A rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine ja osalemine üle-euroopalistes teadusalgatustes” tegevus „Kõrghariduse erialastipendiumid nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades“. Toetuse eesmärgiks on üliõpilaste ja lõpetajate arvu suurendamine majandusele prioriteetsetes valdkondades, et kõrgelt haritud spetsialistide näol anda tuge riigi kasvualade arengule. Stipendiumid toetavad ettevõtete innovatsiooni arenguvajaduste lahendamist, mis soodustab ettevõtluse ja majanduse arengut. Stipendiumid motiveerivad noori valima õpinguteks ettevõtlusele ja riigile prioriteetseid valdkondi, õppima edukalt valitud erialal täiskoormusega ja ka nominaalajaga lõpetama.

Ühe toetatava tegevuse raames toetatakse ka ettevõtlusdoktorantuuri, mis samuti aitab kaasa ettevõtete TA absorbeerimisvõimekuse arendamisele. „Sektoraalse mobiilsuse toetamisega“ võib esineda sünergiat, nt ettevõtteid, kus on juba nn ettevõtlusdoktorante (kes saavad nutika spetsialiseerumise doktorandistipendiumit) võivad olla huvitatud ka teadlase palkamisest oma ettevõtte TA alase võimekuse tõstmiseks.

Meetme „Eesti T&A rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine ja osalemine üle-euroopalistes teadusalgatustes“ tegevus “Teaduse rahvusvahelistumine, mobiilsuse ja järelkasvu toetamine „Mobilias Plus““. Toetuse andmise eesmärgiks on tõsta eelkõige Eesti teaduse, aga ka kõrghariduse rahvusvahelist nähtavust, sh ka erasektoris, Eesti atraktiivust õpi- ja teadustegevuse sihtriigina, tugevdada Eesti teadlaste ja teadustegevate asutuste ja ettevõtete rahvusvahelist konkurentsivõimet, toetada riikidevaheliste teadusorganisatsioonide ja -võrgustike poolt Eesti teadusasutustele ja ettevõtetele pakutavaid võimalusi koostööks, sh läbi sünergia Horisont 2020 meetmetega ning avardada riigi, TA asutuste, kõrgkoolide, ettevõtete, üliõpilaste ja akadeemilise personali rahvusvahelise koostöö ja enesetäiendamise võimalusi läbi sektoritevahelise ja rahvusvahelise mobiilsuse ning koostöövõimaluste parandamise. Tegevus on kooskõlas nutika spetsialiseerumise strateegilise raamistiku põhimõtetega toetatavates tegevustes, kus asjakohane.

“Sektoraalse mobiilsuse toetamisega“ võib esineda sünergiat, nt ettevõtteid, kus viiakse läbi/on läbi viidud järeldoktorite ja tagasipöörduvate teadlaste projekte, võivad olla huvitatud ka teadlaste palkamisest „Sektoraalse mobiilsuse toetamise“ kaudu, et tõsta oma ettevõtte TA alast võimekust.

Meetme „Eesti T&A rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine ja osalemine üle-euroopalistes teadusalgatustes“ tegevus „Institutsionaalne arendusprogramm TA asutustele ja kõrgkoolidele“. Tegevuse raames toetatakse TA asutuste ja kõrgkoolide terviklikke arendusplaane struktuursete muutuste korraldamiseks, vastutusvaldkondade ja asutuste põhikirjaliste valdkondade tugevdamiseks ning vastava õppe ja teadustegevuse kvaliteedi arendamiseks, rakendusuuringu võimekuse tõstmiseks, teenuste väljaarendamiseks ettevõtluskoostöö laiendamiseks, õppe- ja teaduse aparatuuri kaasajastamiseks ning avamiseks ettevõtluskoostööle, doktoriõppe toetamiseks ja muude asutuste strateegiliseks arenguks vajalikeks tegevusteks. Kõiki infrastruktuuri investeeringuid käsitletakse kooskõlalises teadus- ja õppetegevuse kvaliteedi ja inimressursi arendamise tegevustega. Institutsionaalne arendusprogramm on mõeldud asutuse terviklike arendusplaanide toetamiseks.

„Sektoraalse mobiilsuse toetamise“ tegevustega võib esineda teatavaid kokkupuuteid, nt koostöö edendamiseks ettevõtlussektoriga, ent „Sektoraalse mobiilsuse toetamise“ toetatavad tegevused on suunatud eelkõige teadlaste sektoraalsele mobiilsusele.

Meetme „TA&I süsteemi kohaliku sotsiaalmajandusliku mõju suurendamine ja nutikas spetsialiseerumine kasvualade arendamiseks“ tegevus „TA programm nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades“ (rakendusuuringute toetamine nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades). Toetuse eesmärk on aidata kaasa Eesti majanduse teadmismahukuse kasvule, toetades teadusasutuste ja ettevõtete koostööd ning tegevus keskendub otseselt nutika spetsialiseerumise kasvualade rakendusuuringute toetamisele. Toetatakse ülikoolide ja TA asutuste koostööd ettevõtetega kasvualdkondades suure lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamisel ning rakendusuuringute läbiviimist. Rahastatakse teadusasutusi, ülikoole ja kõrgkoole ettevõtjatele vajalike uuringute ja tootearenduse läbiviimiseks.

„Sektoraalse mobiilsuse toetamisega“ võib esineda kokkupuuteid – tegevus 1 toetuse saanud projektist võib välja kasvada rakendusuuring nutika spetsialiseerumise kasvualdkonnas. Tegevus 2 teavitustöö kaudu võivad ettevõtted ja teadlased leida, et ühisprojekti elluviimiseks on sobiv ka rakendusuuringute meede. Ent „Sektoraalse mobiilsuse toetamise“ toetatavad tegevused on suunatud eelkõige teadlaste sektoraalsele mobiilsusele.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi meetme „Ettevõtja arenguplaani toetusmeede ettevõtete arendus- ja eksporditegevustele kaasaitamiseks ning juhtimisvõimekuse tõstmiseks“ tegevus „Teadusarendustegevuse osak“. Toetuse eesmärk on Eesti väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõime suurendamine uuenduslike ja kõrgema lisandväärtusega toodete, teenuste ja tehnoloogiate väljatöötamise kaudu. Eesmärk saavutatakse teadmiste- ja tehnoloogiasirde, intellektuaalomandi kaitse alase võimekuse kasvu ning koostöö tihendamise kaudu teadus- ja arendusasutustega ning nõustamise ja insenertehnilisi teenuseid pakkuvate ettevõtjatega, sealhulgas eeluuringuid ning tootmis- ja tehnoloogiaalast nõustamist pakkuvate asutustega.

„Sektoraalse mobiilsuse toetamisega“ võib esineda kokkupuuteid ja sünergiat – tegevus 1 toetuse saanud projektile võib olla eelnenud innovatsiooni- või arendusosaku toetus või vastupidi tegevus 1 projektile võib järgneda vajadus innovatsiooni- või arendusosaku meetme järgi. Tegevus 2 teavitustöö kaudu võivad ettevõtted ja teadlased leida, et ühisprojekti elluviimiseks on ka sobiv innovatsiooni- või arendusosaku meede. Ent „Sektoraalse mobiilsuse toetamise“ toetatavad tegevused on suunatud eelkõige teadlaste sektoraalsele mobiilsusele.

1.4. Väljumisstrateegia

Planeeritavad tegevused ei vaja eraldi väljumisskeemi. Tegevused toetavad era- aja avaliku sektori asutusi teadlaste töölevõtmisel ning selle läbi TA tegevusi nendes asutustes. Tegevuse tulemusena viiakse TA alane kompetents era- ja avalikku sektorisse, kus seetõttu tekib parem arusaam TA-st, sellest tulenevast võimalikust arengupotentsiaalst ja lisandväärtusest. Toimub teadmiste, oskuste ja kogemuste ringlus TA asutuste ja teiste sektorite vahel, tugevdades koostööd erinevate sektorite vahel. Sellest tulenevalt peaks pikemas perspektiivis kasvama erasektori investeeringute kasv TA-sse, akadeemilise ja erasektori koostööprojektide arv ning erasektoris töötavate teadlaste hulk.

Spetsiaalne väljumisstrateegia meetme tegevuse tasemel ei ole seetõttu vajalik. Oluline on aga väljumisstrateegia kogu teadus- ja arendussüsteemi rahastamisel, et struktuuri toetuste toel loodav jääks püsima ning sellest saadav mõju oleks maksimaalne. Teadus- ja arendustegevuse riiklik ja erasektori poolne rahastamine peab kasvama teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegias „Teadmistepõhine Eesti 2014–2020“ kavandatud tempos, mis tagab ka „Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ sihteesmärgi täitmise.

2. EELNÕU SISU JA VÕRDLEV ANALÜÜS

Eelnõu koosneb 19 punktist, millega nähakse ette toetuse andmise tingimused ja toetuse andmise menetlusnormid, toetuse partner kohustused ning elluviija, partneri ja rakendusüksuse õigused ja kohtustused. Punktid jagunevad järgmiselt:

- 1) Reguleerimisala
- 2) Mõisted
- 3) Toetuse andmise eesmärk, tulemus ja seos arengukavadega
- 4) Rakendusasutus- ja üksus
- 5) Elluviija ja partnerid
- 6) Sihtgrupp
- 7) Tegevuste abikõlblikkuse periood
- 8) Toetuse määr
- 9) Toetatavad tegevused ja nende tulemused
- 10) Tegevuste väljund- ja tulemusnäitajad
- 11) Tegevuste juhtumine
- 12) Eelarve
- 13) Kulude abikõlblikkus
- 14) Toetuse maksmise tingimused ja kord
- 15) Elluviija ja partneri kohustused
- 16) Tegevuste elluviimise aruandlus
- 17) Tegevuste ja nende elluviimise tingimuste muutmine
- 18) Finantskorrektsioonid
- 19) Dokumentide säilitamine

1. peatükk Üldsätted

Eelnõu määrab käskkirja kehtestamise aluse, milleks on perioodi 2014-2020 struktuuritoetuste seaduse (edaspidi STS) § 7 lõike 2 punkt 1, § 13 ja § 16 lõiked 1 ja 4.

Eelnõu punkt 1 määrab käskkirja reguleerimisala ja kirjeldab konkreetseid seadusandlikud ja rekenduslikud dokumendid, mille alusel käskkiri on koostatud.

Punkti 1 alapunktides 3-7 on toodud riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise korral järgitavad õiguslikud alused ja seda reguleerivad dokumendid. Vähese tähtsusega abi antakse komisjoni vähese tähtsusega abi määru alusel. Vähese tähtsusega abi juures on määrav toetuse saaja eelnevalt saadud vähese tähtsusega abi maht, mis peab koos taotletava toetusega jääma 200 000 euro piiresse. Seega võib kasutada üht või teist määrust.

Juhul, kui antav toetus on riigiabi konkurentsiseaduse § 30 lõike 1 mõistes, lähtutakse toetuse andmisel Euroopa Komisjoni määrusest (EL) nr 651/2014 (*edaspidi üldine grupierandi määrus*) ja konkurentsiseaduse §-st 34².

Vastavalt üldise grupierandi määru artiklile 25 nähakse teadus- ja arendustegevuseks antavat abi ette järgmistel tingimustel:

„1. Teadus- ja arendustegevuse projektidele antav abi on aluslepingu artikli 107 lõike 3 tähenduses siseturuga kokkusobiv ja vabastatakse aluslepingu artikli 108 lõike 3 kohasest teavitamiskohustusest, kui täidetud on käesolevas artiklis ja I peatükis sätestatud tingimused.

2. Teadus- ja arendusprojekti abi saav osa peab olema täielikult liigitatav ühe või mitme järgneva kategooria alla:

- a) alusuuringud;
- b) rakendusuurimised;
- c) tootearendus;
- d) teostatavusuuringud.

3. Kõik teadus- ja arendustegevusprojektide abikõlblikud kulud peavad olema liigitatud konkreetse teadus- ja arendustegevuse kategooriasse ning olema järgmised:

- a) personalikulud: teadlased, tehnikud ja muu abikoosseis selles ulatuses, mil nad tegelevad konkreetse uurimisprojektiga;
- b) vahendite ja seadmete kulud sel määral ja sellise ajavahemiku jooksul, mil neid kasutatakse projekti jaoks. Kui vahendeid ja seadmeid ei kasutata projektis kogu nende kasutusea vältel, peetakse abikõlblikuks vaid amortisatsioonikulud, mis vastavad projekti kestusele ja mis arvutatakse üldiselt aktsepteeritava raamatupidamistava kohaselt;
- c) ehitiste ja maa kulud sel määral ja sellise ajavahemiku jooksul, mil neid kasutatakse projekti jaoks. Ehitise puhul peetakse abikõlblikuks vaid amortisatsioonikulu, mis vastab projekti kestusele ja mis arvutatakse üldiselt aktsepteeritava raamatupidamistava kohaselt. Maa puhul on abikõlblikud omandi üleminekuga seotud kulud või tegelikult tekkinud kapitalikulud;
- d) turutingimustel välisallikast ostetud või litsentsitud lepinguliste teadusuuringute, teadmiste ja patentide kulud ning üksnes projekti jaoks kasutatud nõustamisteenuste ja muude sarnaste teenuste kulud;
- e) täiendavad üldkulud ja muud tegevuskulud, sealhulgas materjali, varustuse ja samalaadsete toodete kulud, mis on kantud otseselt projekti tõttu.

4. Abikõlblikud kulud teostatavusuuringu puhul on uuringu kulud.

5. Abi osakaal ei tohi ühegi abisaaja puhul ületada:

- a) alusuuringute puhul 100% abikõlblikest kuludest;
- b) rakendusuurimiste puhul 50 % abikõlblikest kuludest;
- c) tootearenduse puhul 25% abikõlblikest kuludest;
- d) teostatavusuuringute puhul 50% abikõlblikest kuludest.

6. Rakendusuurimiste või tootearenduse puhul võib abi osakaalu suurendada abi ülemmäärani 80 % abikõlblikest kuludest järgnevalt:

- a) 10 protsendipunkti keskmise suurusega ettevõtjate ja 20 protsendipunkti väikeettevõtjate puhul;
- b) 15 protsendipunkti võrra, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:
 - i) projekt hõlmab tõhusat koostööd
 - ettevõtjate vahel, kellest vähemalt üks on VKE, või projekt viiakse ellu vähemalt kahes liikmesriigis või liikmesriigis ja EMP lepingus osalevas riigis ning ükski ettevõtja ei kannaks üle 70 % abikõlblikest kuludest või
 - ettevõtja ja vähemalt ühe teadusuuringute ja teadmiste levitamise tegeleva organisatsiooni vahel, mis kannab vähemalt 10 % abikõlblikest kuludest, ning kellel on õigus avaldada oma uuringu tulemused;
 - ii) projekti tulemusi levitatakse laialdaselt konverentsidel, väljaannetes, avatud juurdepääsuga hoidlates või tasuta või avatud lähtekoodiga tarkvara kaudu.

7. teostatavusuuringute puhul võib abi osakaalu suurendada 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjate puhul ja 20 protsendipunkti võrra väikeettevõtjate puhul.“

„Sektoraalse mobiilsuse toetamise“ puhul antakse tegevuses 1 riigiabi või vähese tähtsusega abi rakendusuringuteks ja tootearenduseks, millel on teadus- ja arendustegevusele vastavad tunnused¹¹. Toetatakse vaid tootearendusprotsessi etappi, mis on teadus- ja arendustegevus ehk eksperimentaalarendust. Toetust võivad taotleda nii era- kui ka avaliku sektori asutused. Antav toetus võib olla nii riigiabi kui ka vähese tähtsusega abi. Kui antav abi koos 3 varasema aasta jooksul saadud abiga jääb alla 200 000 euro, on ettevõttele võimalik anda vähese tähtsusega abi. Kui ettevõttel on see piirmäär ületatud, on antavaks toetuseks riigiabi.

Riigiabi või vähese tähtsusega abi reeglite kohaldumist hindab iga konkreetse projekti puhul elluviija. Elluviija kohustus on muuhulgas kontrollida, kas taotletud toetuse määr on vastavuses taotleva ettevõtte või asutuse suuruse ning projekti sisuga, samuti seda, kas tegemist on riigiabi või vähese tähtsusega abiga, ning ettevõtte või asutuse majanduslikku seisundit. Abikõlblikud on tegevus 1 raames artikli 25 punkti 3 nimetatud kulud, va alapunktis c) nimetatud kulud.

Kui tegevuste elluviimiseks antav toetus on vähese tähtsusega abi, lähtutakse toetuse andmisel komisjoni määrusest (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8), ja sellele kohaldatakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatud. Kui toetust antakse vähese tähtsusega abina, siis ergutava mõju nõue (tegevustega ei tohi alustada enne taotluse esitamist) ei kohaldu.

Eelnõu punktiga 2 antakse seletus kasutatud terminitele, mida ei ole defineeritud seadustes ega muudes õigusaktides või mis vajavad täpsustamist, kuna võivad omada erinevaid tähendusi lähtuvalt kontekstist või omavad toetatavatest tegevustest arusaamisel määravat tähtsust. Näiteks mõned mõisted lähtuvad otseselt seadusandlusest, kuid TAT-i selguse huvides on seadusandluses esitatud mõisted liidetud, et lihtsustada tegevustest ja eesmärkidest arusaamist: näiteks positiivselt evalveeritud TA asutusteks loetakse antud tegevuse kontekstis teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 3 lõikes 1 määratletud asutusi, millele rakendatakse ka § 3 lõike 2 tingimust, et asutus peab olema vähemalt ühes valdkonnas korraliselt positiivselt evalveeritud. Teadus- ja arendustegevuse mõiste defineerimisel on lähtutud teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduses § 2 punktides 2 ja 7 antud definitsioonidest teadustegevusele ja arendustegevusele ehk TAT mõiste loomisel on ühendatud kaks seaduses olevat mõistet üheks ning teadus- ja arendustegevuse liikide (alusuuringud, rakendusuringud ja eksperimentaalarendus) määratlemisel on lähtutud Frascati käsiraamatu määratlusest.

Eelnõu punkt 3 kirjeldab toetuse andmise eesmärki tegevuse elluviimiseks, tulemust ja seost arengukavadega.

Tegevuse raames toetatavad tegevused on kavandatud otseselt riiklike strateegiate ja arengukavade eesmärkide täitmist silmas pidades ning kooskõlas Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavas antud tegevuse kirjeldusega.

Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia „Teadmistepõhine Eesti 2014–2020“ on otseselt teadusvaldkonna arengut suunav strateegia. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni arendamise üldeesmärk on luua soodsad tingimused tootlikkuse ja elatustaseme kasvuks, heaks hariduseks ja kultuuriks, Eesti kestmiseks ja arenguks. Tegevus panustab kahte strateegia alaeesmärgi täitmisesse:

- Eesti teadus on kõrgetasemeline ja mitmekesine;
- teadus- ja arendustegevus toimib Eesti ühiskonna ja majanduse huvides

¹¹ Vt [Frascati käsiraamat](#)

ning on kooskõlas strateegias defineeritud nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondadega.

Tegevus panustab otseselt strateegia meetmete tegevuste täitmisel, sh:

- 1.6. Arendada karjäärimudelit, mis toetab koostööd ettevõtetega ja enesetäiendamise võimalusi, soodustab tööalast liikuvust, mh ettevõtlussektoris, ja motiveerib noori valima teadlase või inseneri ametit. Toetada akadeemiliste ametikohtade konkursside avatust välisteadlastele. Jälgida ametikohtade täitmisel, toetuste eraldamisel ja otsustuskoostöös võrdsete võimaluste, sh soolise tasakaalu tagamist.
- 1.9. Suurendada teadlasmobiilsust, mh ettevõtetest, ja tagada Eestisse tulnud ja Eestis olevate tippteadlaste juhitavate uurimiskeskuste terviklik rahastamine. Tugevdada uurija-professori institutsiooni mõju TAS;
- 2.2. Soodustada teadlaste liikumist akadeemilise, avaliku ja erasektori vahel. Väärtustada teadlaskarjääri puhul teistes sektorites töötatud aega ja seal saavutatud tulemusi, samuti koostööd ettevõtetega. Jätkata ülikoolide ja ettevõtete koostöös pakutava doktorantuuri toetamist;
- 2.7. Toetada ettevõtteid suure lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamisel koostöös ülikoolidega ja TA asutustega, sh pöörata ka traditsioonilistes majandussektorites jätkuvalt tähelepanu lisandväärtuse suurendamisele TA kaudu ja kasvatada ettevõtete strateegilist arendusvõimekust.
- 2.8 Tugevdada teadusasutuste ja ettevõtete parema kooskõla saavutamiseks Eesti Teadusagentuuri ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse koostööd ja saavutada üksteisega kokkusobiv ja üksteist vastastikku täiendav TA toetuste, sh mestitud uurimistoetuste süsteem.
- 2.13. Luua tingimused teaduskraadi väärtustamiseks ühiskonnas, sh eelistada avalikus sektoris juhtivate ametikohtade täitmisel teaduskraadiga isikuid.

Tegevus panustab „Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ ühe peamise fookuse – konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond (mis hõlmab suuri alavalkondi, nagu teadus- ja arendustegevus, innovatsioonipoliitika, ettevõtlus ja ettevõtlikkus jms) – põhisuunda: „eelduste loomine erasektori teadus- ja arendustegevuse mahtude suurendamiseks ning innovatsiooni väljundite arvu suurendamiseks ja kvaliteedi parandamiseks“. Tegevuse tulemusena viiakse TA alane kompetents era- ja avalikku sektorisse, kus seetõttu tekib parem arusaam TA-st, sellest tulenevast võimalikust arengupotentsiaalidest ja lisandväärtusest. Sellest tulenevalt peaks pikemas perspektiivis kasvama erasektori investeeringute kasv TA-sse. Samuti panustab tegevus põhisuunda: „Teaduse inimressursi arendamine ning inseneride ja tippspetsialistide juurdekasvu tagamine“. Tegevuse tulemusena rakendatakse teadlasi enam avalikus ja erasektoris ning mobiilsus soodustab akadeemilise ja ettevõtlussektori koostööd ning arendab teadlaste võimeid teadus- ja majandustegevuse ühildamisel, parandades seeläbi ettevõtlussektori konkurentsivõimet ja toetades innovatsiooni.

Tausta, millest lähtuvalt on püstitatud tegevuse raames toetuse andmise eesmärk ja kirjeldatud oodatavad tulemused, on avatud seletuskirja sissejuhatavas osas punktides 1.1 ja 1.2.

Toetuse andmise eesmärgiks on tõsta Eesti era- ja avaliku sektori asutuste TA alast võimekust, mitmekesistada teadlaskarjääri läbi teadlaste töötamise eri sektorites ning arendada TA asutuste ja era- ja avaliku sektori asutuste TA alast koostööd. Toetuse tulemusena suureneb era- ja avaliku sektori asutuste teadmismahuku. Suureneb era- ja avaliku sektori kogemusega teadlaste hulk Eestis. Kasvab era- ja avaliku sektori asutuste ja TA asutuste TA alase koostöö maht. Tegevus on kooskõlas nutika spetsialiseerumise strateegilise raamistiku põhimõtetega toetatavates tegevustes, kus asjakohane.

Eesmärk ja nimetatud toetuse andmise tulemused saavutatakse toetatavate tegevuste elluviimise kaudu, mida kirjeldatakse punktis 9. Tegevused panustavad rakenduskava tulemusnäitajasse „Erasektori rahastatud avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaal“.

Eelnõu punktis 4 nimetatakse tegevuse rakendusasutus ja rakendusüksus. Rakendusasutuseks on Haridus- ja Teadusministeerium ja rakendusüksuse ülesandeid täidab Riigi Tugiteenuste Keskus.

Eelnõu punktis 5 nimetatakse tegevuse elluviija, kelleks on Eesti Teadusagentuur (ETAg), partner, kelleks on Ettevõtluse Arenduse Sihtasutus (EAS) ja tegevus 1 partnerid.

Tegevuse elluvijaks on SA Eesti Teadusagentuur (*edaspidi* ETAg) vastavalt STSi § 16 lõikele 4. ETAg on riigi sihtasutus, mis alustas tegevust 1. märtsil 2012. aastal. ETAg on 1990. a loodud Eesti Teadusfondi õigusjärglane. ETAg-i eesmärk on toetada tõhusalt riikliku teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika kujundamist ja elluviimist ning suurendada teadus ja uuendustegevuste sotsiaalset ja majanduslikku mõju ning sünergiat. Sihtasutuse põhieesmärk on toetuste eraldamise teel alus- ja rakendusuringute ning teadus- ja arendustegevuse finantseerimine ning sellekohase riikliku teaduspoliitika elluviimise ja arendamise toetamine, toetuste kasutamise tulemuslikkuse ja mõju analüüs ning rahvusvahelistes teadusprogrammides osalemise korraldamine vastavalt Eesti, Euroopa Liidu ja teiste rahvusvaheliste programmide ning sihtasutusele halduslepinguga pandud riiklike ülesannete raames eraldatud vahenditele. Samuti teadusuringute tulemi avaliku kättesaadavuse ja ühiskondliku mõju analüüs ning rahvusvahelise teaduskoostöö arendamine.

Elluviija valiti, kuna on riigi poolt loodud sihtasutus toetamaks riikliku teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika kujundamist ja elluviimist. Samuti on ETAg-il kompetents ja kogemus erinevate teadus- ja arendusprogrammide elluviimisel. ETAg on mitmete struktuurivahenditest rahastatavate programmide elluviija käesoleval perioodil nagu näiteks „Mobilitas Plus“ – teadlasmobiilsuse programm, „RITA“ – eesmärk on suurendada riigi rolli teaduse strateegilisel suunamisel ning TA asutuste võimekust ühiskondlikult oluliste uuringute läbiviimisel, mh nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades töötavate teadlaste ja ettevõtjate, aga ka laiema ühiskonna teavitamist TA alastest koostöövõimalustest, „TeaMe+“ – loodus-, täppis- ja tehnikateadusi ning tehnoloogiat populariseeriv programm. Arvestades tegevuse seotust ETAg-i tegevustega, on ETAg tegevuse elluvijaks sobilik asutus.

Elluviija kaasab tegevuse 2 elluviimiseks partneri. Partnerina kaasatakse Ettevõtluse Arendamise Sihtasutust (*edaspidi* EAS). EAS on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas olev riigi sihtasutus, mille eesmärk on arendada Eesti majandust. Lisaks erinevatele ettevõtetele pakutavatele toetustele (sh innovatsiooni- ja arendusosaku meede) pakutakse ettevõtetele ka TA-, toote- ja äriarenduse alaseid nõustamisteenuseid. EASil on seetõttu pikaajaline kogemus Eesti ettevõtete toetamise ja nõustamisega ning lähtuvalt tegevuse eesmärgist – tõsta Eesti era- ja avaliku sektori asutuste TA alast võimekust, mitmekesistada teadlaskarjääri läbi teadlaste töötamise eri sektorites ning arendada TA asutuste ja era- ja avaliku sektori asutuste TA alast koostööd – on EASi kaasamine partnerina oluline lähtuvalt nende kogemusest ettevõtetega.

Tegevus 1 partnerid on avaliku- (äriregistrisse kantud riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused) ja erasektori asutused (äriregistrisse ja mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrisse kantud eraõiguslikud juriidilised isikud), välja arvatud korralisel evalveerimisel positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutused ja tehnoloogia arenduskeskused. Avaliku sektori asutustele ei eraldata rohkem kui kolmandik tegevuse toetuse eelarvest.

Eelnõu punkt 6 kirjeldab tegevuse sihtgruppe. Tegevuse otsesed sihtgrupid on Eestis tegutsevad era- ja avaliku sektori asutused, mis ei ole positiivselt evalveeritud ning doktorikraadiga teadlased.

Tegevuse kaudseks sihtgrupiks on positiivselt evalveeritud TA asutused, kust on võimalik teadlastel tööle siirduda teistesse asutusesse ning kellega koos tekib potentsiaalne koostöö tegevuse käigus. Samuti on kaudseks sihtgrupiks Eesti ühiskond ja majandus tervikuna, mis saab teadus- ja arendustegevustest tõhusamat kasu.

Eelnõu punkt 7 kehtestatakse tegevuste abikõlblikkuse perioodi. Abikõlblikkuse periood peab jääma ajavahemikku 01. august 2020 kuni 31. august 2023. Tegevuste abikõlblikkuse perioodi algus on erinev lähtudes tegevuste käivitamise ajast. Tegevus 2 algab enne tegevust 1, et alustada tegevuse käivitamiseks vajalike tugitegevustega (nt tegevuste juhendite ettevalmistamisega ja ürituste planeerimisega).

Abikõlblikkuse perioodi lõpptähtjaks on kehtestatud 31. august 2023. Tegevus 1 peab olema lõpetatud hiljemalt 31. juuniks 2023. aastal, tegevus 2 peab olema lõpetatud hiljemalt 31. augustiks 2023, sest on tarvilik hüvitada elluviija kulutusi seoses tegevuse lõpetamisega, sh partnerite tegevustes osalemise lõpparuannete vastuvõtmist.

Eelnõu punkt 8 kirjeldab toetuse määra. Toetusele rakendub omafinantseeringu kohustus, mille suurus sõltub ettevõtte või asutuse suuruselt ning toetatava projekti sisust. Omafinantseering peab katma abikõlblikest kuludest osa, mida toetus ei kata. Toetuse määr partnerile on kuni 70%, olenemata sellest, kas tegemist on era- või avaliku sektori asutusega. Partneri omaosaluse määr sõltub partneri suuruselt/käibest ja on määratud vastavalt Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 17. juunist 2014, Lisa I artiklile 2. Toetusskeemi mõistes sõltub omaosaluse määr partneri suuruselt, käibest ja aastabilansi kogumahust ning omaosaluse määr ei sõltu sellest, kas antav toetus on riigiabi või mitte. Asutuse suurust võetakse omaosaluse määra puhul arvesse ka nende partnerte puhul, kes ei ole ettevõtted, vaid näiteks avaliku sektori asutused. Toetuse maksimaalne piirmäär sõltub ka sellest, kas teadlase töö sisu partneri juures on rakendusuring või tootearendus. Kui teadlase töö sisuks on nii rakendusuring kui ka tootearendus, on toetuse määra arvutamise aluseks tööde proportsioon vastavalt taotluses esitatud informatsioonile.

Riigiabi ja vähese tähtsusega abi puhul kehtivad teatud piirangud. Riigiabi puhul peavad abikõlblikud kulud ja abi maksimaalne osakaal vastama üldise grupierandi määruse artiklis 25 toodud tingimustele, samuti peab olema täidetud abi ergutava mõju nõue, mille kohaselt ei tohi tegevustega alustada enne taotluse esitamist.

Vähese tähtsusega abi puhul peavad tegevuste abikõlblikud kulud ja maksimaalne summa ühe toetuse saaja kohta vastama vähese tähtsusega abi määruse artiklis 3 toodule. Partnerile antud vähese tähtsusega abi koos käesoleva toetuse andmise tingimuste käskkirja raames taotletava vähese tähtsusega abiga ja teiste Euroopa Komisjoni määruste kohaselt antud vähese tähtsusega abiga, ei tohi jooksva majandusaasta ja kahe eelneva majandusaasta jooksul kokku ületada 200 000 eurot. Juhul, kui partner on saanud vähese tähtsusega abi Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 360/2012 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 114, 26.04.2012, lk 8–13) alusel, ei tohi neile nimetatud määruse ja vähese tähtsusega abi määruse alusel käesoleva ja kahe eelneva majandusaasta jooksul antud vähese tähtsusega abi koos käesolevast toetuse andmise tingimuste käskkirjast taotletava toetusega ületada 500 000 eurot.

Eelnõu punkt 9 kirjeldab toetatavaid tegevusi. Kokku on 2 sisulist toetatavat tegevust eesmärgi ja tulemuste saavutamiseks. Toetusskeemi tegevused on valitud vastavalt seirekomisjoni poolt kinnitatud projektivalikukriteeriumidele. Toetusskeemi koostamisel lähtuti järgmistest kriteeriumidest:

- 1) mõju meetme eesmärkide saavutamisele (välja toodud seletuskirja punktis 3);
- 2) põhjendatus (välja toodud seletuskirja peatükis 1 alapealkirja all Tegevuse taust);
- 3) kuluefektiivsus (välja toodud seletuskirja punktis 12);
- 4) toetuse saaja suutlikkus projekti ellu viia (välja toodud seletuskirja punktis 5);
- 5) mõju läbivatele teemadele (võrdsete võimaluste tagamisele, regionaalsele arengule, ühtsele riigivalitsemisele või infoühiskonna edendamisele) (välja toodud seletuskirja peatükis 4).

9.1. Tegevus 1 Sektoralise mobiilsuse toetamine

Tegevuse eesmärk on tõsta era- ja avaliku sektori asutuste teadus- ja arendustegevuse alast võimekust ja mitmekesistada teadlaskarjääri. Toetuse tulemusena suurendatakse era- ja avaliku sektori kogemusega teadlaste hulka Eestis.

Tegevuse raames planeeritakse väljastada toetusi teadlase tööle võtmiseks toetuse partner juures teadus- ja arendustegevuse tunnustele vastavate rakendusuringute ning tootearendusprojektide kavandamiseks ja läbiviimiseks. Nimetatud tegevused suurendavad toetuse partner TA alast võimekust, mida on teadlase tasemel kvalifikatsioonideta keeruline saavutada.

Punktiga kehtestatakse toetuse andmine partnerile, mille korraldab elluviija ning aluseid, millest tuleb lähtuda partnerite tehtavate tegevuste hindamisel ja partnerite valikul. Toetuse partnerid on Eesti era- (Eesti äriregistrisse kantud eraõiguslikud juriidilised isikud) ja avaliku sektori asutused (äriregistrisse kantud riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused) (va korralisel evalveerimisel positiivselt evalveeritud TA asutused ja tehnoloogia arenduskeskused), kes võtavad tööle doktorikraadiga teadlase. Toetusele kvalifitseeruvad doktorikraadiga teadlased, kuna neil on teadustöö läbiviimise võimekus ning on valmis iseseisvalt läbi viima TA-ga seotud projekti väljaspool TA asutust. Teadlasel on võimalus töötada partner juures osalise tööajaga (osalise koormusega) minimaalselt 0,5 koormusega, et teadlasel oleks võimalik töö eripärast lähtuvalt jätkata tööd ka TA asutuses (nt õppetöö läbiviimine). Asutus ei saa toetusega palgata rohkem kui kaht teadlast tegevuse abikõlblikkuse perioodi jooksul. Mitme teadlase palkamise võimalus on loodud näiteks, et partner juures saaks tegeleda TA projektidega, mis nõuavad mitme valdkonna teadlaste koostööd (aga teadlased võivad asutuses töötada ka teineteisest sõltumatult ning eri aegadel). Kahe teadlase piirang on ka seetõttu, et säilitada teadusasutustes teadlaste osakaal, et säiliks TA asutuse uurimisprojektide läbiviimise võimekus. Toetuse kestus on 3 kuud kuni 2 aastat, et saaks läbi viia nii lühema- kui ka pikemaajalisi teadusprojekte.

Toetuse taotlemine toimub läbi elektroonilise keskkonna – Eesti Teadusinfosüsteemi (ETIS). Taotlemine on jooksev (st toimub pidevalt), taotluste vastuvõtmine ja taotluste vastavuse kontroll on jooksev, kuid hindamine on korraldatud sagedusega 1 kord kuus (või vastavalt vajadusele) kokkulepitud ja fikseeritud kindlaks kuupäevaks laekunud taotluste osas. Ekspertkomisjoni ettepanekul võib elluviija kuulutada välja ka suunatud taotlusvoorusid, mis tähendavad nt kitsama valdkonna taotlusvoore.

Toetuse partnerte valikul lähtutakse ekspertkomisjoni hinnangust taotlusele. Täpsema hindamisjuhendi ja taotlusvormid kinnitab elluviija, kooskõlastades need eelnevalt tegevus 2 partneriga, rakendusasutuse ja -üksusega ning avalikustades need hiljemalt taotlusvooru väljakuulutamise päeval.

9.2. Tegevus 2 Teavitus-, koostöö- ja koordineerimistegevused

Tegevuse eesmärk on, et teadlased ning era- ja avaliku sektori asutused jõuaksid ühiste koostööprojektideni ning arendada TA asutuste ja era- ja avaliku sektori asutuste TA alast koostööd. Toetuse tulemusena tõuseb teadlaste ning era- ja avaliku sektori asutuste koostööprojektide arv, suureneb akadeemilises sektoris töötavate teadlaste teadlikkus TA-ga seotud tööst väljaspool akadeemilist sektorit. Kasvab era- ja avaliku sektori asutuste ja TA asutuste TA alase koostöö maht.

Tegevuse viib läbi elluviija koos partneriga. Täpsem tööjaotus elluviija ja partneri vahel lepitakse kokku iga-aastase tegevuskava koostamisel. Tegevuse raames toimub tegevus 1 toetuse tutvustamine teadlastele ning era- ja avaliku sektori asutustele. Tegevuse raames viiakse kokku ja nõustatakse tegevuse sihtrühmi, et koostööst huvitatud teadlased leiaksid sobiva asutuse ning oma TA võimekuse suurendamisest huvitatud asutused leiaksid sobiva teadlase, keda TA projekti läbiviimiseks tööle võtta. Väljundnäitajaga on eesmärgiks seatud 25 ürituse korraldamine. Ürituste puhul on tegemist elluviija ja/või partneri poolt läbiviidava sündmusega, mille käigus tutvustatakse tegevus 1 toetust, viiakse kokku tegevuse sihtrühmi ja tõstetakse nende teadlikkust koostöövõimalustest jms (koolitused, infopäevad jne). Ürituste toimumist tõendavad ürituste kutsed/kavad ning registreerimislehed.

Eelnõu punkt 10 on kehtestatud toetuse kasutamise tulemusena saavutatavaid tulemus- ja väljundnäitajad.

Tegevused panustavad rakenduskava tulemusnäitajasse „erasektori rahastatud avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaal“ (andmeallikas: Statistikaameti andmebaas). Erasektori rahastatud avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaal peaks tegevuste tulemustel suurenema, kuna ettevõtete huvi TA tegevustega tegelemisel ja TA tegevustesse investeerimiseks peaks kasvama. Samuti kasvab ettevõtete TA mahukus tegevus 1 projektide kaudu ning ettevõtted oleksid valmis tegema tulevikus rohkem koostööd avaliku sektori TA asutustega. Tegevus 2 tulemusena on rohkemad ettevõtjad ja teadlased teadlikumad omavahelisest koostööst. See avaldab positiivset mõju ettevõtete valmidusele muutmaks oma ärimudelit teadmismahukamaks ning investeerimaks TA tegevustesse, sh koostöös avaliku sektori TA asutustega.

Konkreetsed väljundnäitajaid on kaks. Väljundnäitajatega määratakse tegevus 1 raames toetatud projektide arv ja tegevuses 2 ürituste arv. Tegevus 2 ürituste puhul on tegemist elluviija ja/või partneri poolt korraldatud sündmustega, mille käigus tutvustatakse tegevus 1 toetust, viiakse kokku teadlasi asutuste ja ettevõtetega, tõstetakse nende teadlikkust koostöövõimalustest jms (koolitused, infopäevad jne).

Eelnõu punkt 11 kehtestab, et tegevuste juhtimiseks moodustab elluviija ekspertkomisjoni, kes nõustab tegevuse kavandamist ja seiret ning hindab tegevus 1 taotlusi. Ekspertkomisjoni moodustab elluviija rakendusasutuse ettepanekul ja selle koosseisu kuuluvad Haridus- ja Teadusministeeriumi, Sihtasutuse Eesti Teadusagentuur, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse esindajad ning teised teaduse ja ettevõtlusvaldkonna eksperdid, sealjuures vaatljana rakendusüksuse esindaja.

Ekspertkomisjon võib kaasata vajadusel tegevus 1 taotluste hindamisprotsessi ka täiendavaid eksperte teistest asutustest.

Ekspertkomisjoni tehnilise teenindamise, sh koosolekuteks materjalide ettevalmistamise, tagab elluviija koos partneriga, vajadusel koostöös rakendusasutusega.

Eelnõu punktiga 12 kinnitatakse tegevuse eelarve ning jagunemine tegevuste vahel.

Tegevuste kogumaksumus on 3 656 000 eurot, millest Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest finantseeritakse kuni 1 700 000 eurot ehk 46,5% ning riiklikust kaasfinantseeringust kuni 300 000 eurot ehk kuni 8,2%. Omafinantseering moodustab tegevuse kogumaksumusest hinnanguliselt 1 656 000 eurot ehk 45,3%. Omafinantseeringu kohustus on partneritel tegevuses 1, kusjuures madalaim omafinantseeringu määr on 30%. Elluviija ja partneri läbiviidavates tegevustes (tegevus 2) omafinantseering puudub.

Teadlaste sektoraalste mobiilsust (tegevus 1) toetatakse 1 832 000 euroga, millele lisandub omafinantseering vastavalt toetatavate projektide sisule ning ettevõtete/asutuste suurusele. Suurima osa kogueelarvest moodustavadki tegevus 1 projektide kulud. Need kulud eraldatakse ühikuhinnana tööjõukuludeks ning ülejäänud abikõlblikeks kuludeks 40% ulatuses tööjõukuludest.

Tegevus 2 jaoks on planeeritud 168 000 eurot. Tegevused viib läbi elluviija koos partneriga. Tegevus 2 abikõlblikud kulud on personalikulud vastavalt ühendmääruse §-s 3 sätestatud tingimustele ning ülejäänud abikõlblikud kulud 40% abikõlblikest otsestest personalikuludest.

Eelnõu punkt 13 kehtestab tegevuse abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud. Tegevus 1 raames antakse tööjõukuludele toetust lisas 2 kehtestatud ühikuhinna alusel. Ühikuhinna kasutamine aitab kaasa tegevuse vahendite säästlikumale, tõhusamale ja efektiivsemale kasutamisele. Tööjõukulude ühikuhinnale lisandub 40% tööjõukulude ühikuhinnast muudeks abikõlblikeks kuludeks. Ühikuhind on välja töötatud Statistikaameti andmebaasi andmete põhjal, kasutades Eesti Teadusagentuuri poolt kasutatud teadlaste keskmise palga arvutuskäigu põhimõtteid¹².

Sektoraalse mobiilsuse toetus kantakse elluviija poolt partneritele asutuse pangaarvele. Toetusest maksab asutus teadlasele palka, millelt tasub antud kuludega seotud maksud (moodustab palgafondi, maksab erisoodustuse), katab teadlase teadustööga seotud kulusid ning tagab teadustöö elluviimiseks vajaliku töökeskkonna.

Tegevus 2 abikõlblikud kulud on personalikulud vastavalt ühendmääruse §-le 3, kus on loetletud, millised kulud ja millistel tingimustel on personalikulude raames kaetavad. Personalikuludele lisandub 40% personalikuludest ülejäänud abikõlblikeks kuludeks.

Mitteabikõlblike kulude kehtestamisel lähtutakse ühendmääruse § 4 loetletud mitteabikõlblikest kuludest.

Ühendmäärus sätestab, et kulu peab olema põhjendatud, tõendatud, tegelikult tehtud ja makstud abikõlblikkuse perioodil. Tegevustele ei kohaldata puhastulu mahaarvamise seadust, kuna tegemist on partneri poolt elluviidavate projektidega, mis on ettevõtetele antav nõuetekohane riigiabi või vähese tähtsusega abi, ning mille maksumus ei ületa 1 000 000 eurot. Vastavalt ühendmääruse § 5 lõikes 2 ja 4 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artiklis 61 lõikes 7 b sätestatule ei kohaldata puhastuluga seonduvat projektidele, mille abikõlblik kogumaksumus on alla 1 000 000 euro. Samuti ei kohaldata puhastuluga seonduvat ühendmääruse § 5 lõike 5 kohaselt projektile, mis kuulub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 61 lõike 8 alla, ehk mille raames antav abi on

¹² Täpsemalt dokumendis „Sektoraalse mobiilsuse toetamise“ tööjõukulude ühikuhinna analüüs ja ühikuhinna rakendamise põhimõtted tegevuses 1 „Sektoraalse mobiilsuse toetamine“.

vähese tähtsusega abi, nõuetekohane riigiabi VKEdele, mille puhul kohaldatakse kas abi osatähtsuse või suuruse piirangut, või nõuetekohane riigiabi, mille puhul on kohaldatud vastavalt riigiabi eeskirjadele üksikute tegevuste rahastamisvajaduse kontrolli.

Juhul, kui tegevus osutub riigiabiks, siis ei ole enne taotluse esitamist alustatud tegevuste kulud abikõlblikud.

Eelnõu punkt 14 kirjeldab toetuse maksmise tingimusi ja korda. Toetuse maksmisel lähtutakse STS §-dest 28–30 ja selle alusel kehtestatud õigusaktidest. Toetuse maksmise üldtingimused on sätestatud ühendmääruse §-s 13.

Toetus makstakse välja tegelike kulude alusel vastavalt ühendmääruse § 14 lg 1 punktile 1, ühtse määra ja ühikuhindade alusel vastavalt ühendmääruse § 15 lõigetele 1, 2 ja 5. Kulude lihtsustatud hüvitamisviiside alusel muude kulude puhul toetuse väljamaksmisel kulu tegelikku maksumust ja tasumist ei tõendata ega kontrollita.

Elluviija esitab rakendusüksusele maksetaotlusi sagedusega kord kvartalis. Maksetaotluse menetlemise maksimaalne aeg rakendusüksuse poolt on 90 kalendripäeva.

Eelnõu punkt 15 kehtestab elluviija ja partneri kohustused. Käsitletakse elluviija kohustusi seoses väljamaksete prognoosi esitamisga, lepingu sõlmimisega partneri ja elluviija vahel ning muude struktuuritoetuste seaduses sätestatud kohustuste täitmisega. Struktuuritoetuste seaduse § 24-26 on sätestatud elluviija ja partnerite kohustused seoses tegevuse elluviimisega ettenähtud tingimustel ja tulemuste saavutamisel, kvalifitseeritud isikute kaasamisega, esitatava teabe õigsusega, korrektse aruandluse ning kulude eristamisega raamatupidamises, riigihangete seaduse järgmise jm nimetatud sätetes toodud kohustustega.

Tegevus 1 toetuse taotlemiseks vajalike dokumentide kohta töötab elluviija koostöös tegevus 2 partneriga välja tüüpvormid ja minimaalse lepinguvormi osapoolte vahel, kus on muuhulgas nõue intellektuaalse omandi varaliste õiguste jaotuse ja tingimuste osas kokkuleppe saavutamise kohta, samuti osapoolte vastutus, õigused ja kohustused ning riskide jagunemine.

Eelnõu punkt 16 kehtestab tegevuste elluviimise aruandluse. Rakendusüksusele esitatakse aruanne kord aastas jaanuaris.

Eelnõu punkt 17 kehtestab tegevuste ja nende elluviimise tingimuste muutmise korra.

Eelnõu punkt 18 kehtestab finantskorrektsioonide tegemise vastavalt perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse 3. peatüki 12. jaole. Finantskorrektsiooni otsus tehakse ja toetus nõutakse tagasi vastavalt perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse §-des 45-47 ja ühendmääruse §-des 21-23 sätestatule.

Eelnõu punkt 19 kehtestab dokumentide säilitamise korra.

Eelnõu punkt 20 kehtestab vaiete menetlemise korra. Rakendusüksuse toiminguga või otsuse peale tuleb enne halduskohtusse kaebuse esitamist esitada vaie rakendusüksusele vastavalt perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse §-le 51. Rakendusasutuse toiminguga või otsuse peale tuleb enne halduskohtusse kaebuse esitamist esitada vaie rakendusasutusele. Vaie lahendatakse haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

Vastav punkt hakkab kehtima 1. septembrist 2020. a. Seni lahendatakse rakendusüksuse toiminguga või otsuse peale esitatud vaideid üldises korras ehk seda teeb rakendusasutus vastavalt STSi § 51 lõikele 2.

3. EELNÕU VASTAVUS EUROOPA LIIDU ÕIGUSELE

Käesoleva eelnõu aluseks on struktuuritoetuse seadus ja selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrused.

Käesolev eelnõu on kooskõlas ka struktuuritoetuse seaduse aluseks olevate järgmiste Euroopa Liidu määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted ühisesse strateegilisse raamistikku kuuluvate fondide – Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi – kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1301/2013, 17. detsember 2013, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgiga seonduvaid erisätteid ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1080/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 1300/2013, mis käsitleb Ühtekuuluvusfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1084/2006;
- Euroopa Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes;
- Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks.

4. TEGEVUSE MÕJUD

Tegevuste eeldatav mõju läbivatele teemadele

Rahastatavate tegevuste eeldatav mõju läbivatele teemadele on vähemalt neutraalne või soodustav. See, kas ühe või teise tegevuse raames viiakse ellu tegevusi, mis toetavad läbivatele teemadele positiivset mõju, selgub elluviimise käigus. Valdavalt toetatakse tegevuste raames teadus- ja arendustegevust, mis tähendab, et mõju võib avalda vastav teadustöö. Juhul kui teadustööl on läbivate teemadega seos, siis on eelduste kohalselt tegemist positiivse mõjuga. Tegevuste elluviimisel tuleb elluviijal ja partneritel järgida kavandatavate tegevuste mõju läbivatele teemadele (regionaalsele arengule, keskkonnanahoiule, kodanikuühiskonna arengule, võrdsete võimaluste tagamisele, ühtsele riigivalitsemisele või infoühiskonna edendamisele). Alljärgnevalt on kirjeldatud võimalikke kokkupuutekohti läbivate teemadega ning mõjudega.

Võrdsed võimalused

Tegevuse kaudu toetatavate tegevuste puhul ei seata juurdepääsupiiranguid lähtuvalt sotsiaalsest rühmast. Võimalused tegevustest osa saada ei sõltu isiku soost, rassist ega rahvuslikust kuuluvusest või vanusest. Tegevused, mille puhul on oluline füüsiline juurdepääsetavus (nt koolitused) arvestatakse koolituskohtade valikul parimal viisil puuetega inimeste osalemisvõimalustega. Lisaks füüsilisele keskkonnale, tuleb tagada juurdepääs informatsioonile ja kommunikatsioonile, sh võetakse võimalusel arvesse WCAG 2.0 juurdepääsetavuse suuniseid, kui see ei saa takistuseks toetatavate tegevuste peaesmärkide elluviimisel.

Tegevused toetavad naiste ja meeste võrdõiguslikkust hariduses, teaduses ja tööturul võimaldades mõlemast soost inimestele tegevustes osaleda tõstes nende kvalifikatsiooni ning konkurentsivõimet tööturul, eelkõige pidades silmas teadus- ja arendustegevuse valdkonda.

Sarnaselt teisele eluvaldkondadel ning tavapärasele teaduse rahastamise praktikale lähtutakse vahendite eraldamisel eelkõige teadustöö eksellentsusest ning vajadusel valdkondlikest prioriteetidest, mitte rahastatavate teadlaste soost või uuritavast teemavaldkonnas. Tegevuste raames ei piirata osalust tulenevalt soost, vanusest, rassist, rahvuslikust kuuluvusest ega kodakondsusest, tegevused on avatud kõigile, kes vastavad seatud muudele tingimustele.

Tulenevalt toetatavast teadus- ja arendustööst võib avalduda kaudne mõju erinevast soost, vanusest ja tervises seisundiga inimeste elukvaliteedile, näiteks kui toetav projekt on seotud sotsiaalset staatust ja -rolli käsitleva teadustööga või seotud tervishoiu valdkonnaga. Projektitaotlustes küsitakse taotlejatelt muuhulgas ka seda, kas ja kuidas nende teadustöö on seotud soolise võrdõiguslikkusega.

Tegevuste elluviimise tuleb elluviijal ja partneritel järgida Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse nr 1303/2013 artikli 7 „Meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamine ja mittediskrimineerimine“ ja artikli 8 „Säästev areng“ nõudeid. Ühtlasi tuleb elluviijal ja partneril toetatavate tegevuste elluviimise käigus analüüsida soolist jagnemist ning vajadusel tulenevalt analüüsi tulemustest astuda samme soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks.

Infoühiskond

Tegevuse ühtedeks eesmärkideks on tõsta avaliku ja erasektori asutuste TA alast võimekust ja arendada koostööd TA asutuste ning avaliku ja erasektori asutuste vahel, mille tulemuseks on nendes asutustes uute ideede ja teadmiste kasutamine ja uudsete lahenduste rakendamine, sealhulgas lähtudes nutika spetsialiseerumise strateegilisest raamistikust. Teadusuuringute läbiviimine era- või avaliku sektori asutustes võib olla tulenevalt teadustöö teemast puutumus IKT kasutamise ja IKT valdkonna arendamisega. IKT kuulub nutika spetsialiseerumise kasvualdkondade hulka (horisontaalselt läbi teiste sektorite), aidates seega kaasa IKT-sektori lisandväärtuse ja uuenduslikkuse kasvule. Samas ei planeerita tegevust teha valdkondlikke erisusi ja soodustusi esmase prioriteedina, tegevus on horisontaalse iseloomuga, kuid vajadusel lähtutakse nutika spetsialiseerumise raamistikust.

Regionaalareng

TA asutused, kust osa teadlasi võivad minna toetuse raames teisesse asutustesse tööle, paiknevad peamiselt Tallinnas ja Tartus. Toetuse taotlemisel on aga võimalus osaleda asutustel üle Eesti. Seetõttu on võimalus, et areneb kogu Eesti võimekus teadus- ja arendustegevuse kaudu teadmismahukama majanduse arendamisel.

Riigivalitsemine

Tegevus panustab eesmärki tagada kvaliteetsed ja hästi ettevalmistatud eelnõud. Tegevuse väljatöötamisel on tuginetud valdkondlikele strateegiatele ja riiklikele prioriteetidele ning kaasatud koostööpartnerid. Kaasamine tagab huvigruppide seisukohti arvestava ning läbimõeldud eelnõu väljatöötamise.

Keskkond ja kliima

Tegevus 1 eesmärgiks on teadusuuringute läbiviimine era või avaliku sektori asutustes, millel võib olla tulenevalt teadustöö teemast puutumus keskkonda ja kliimat mõjutavate teemadega. Samas ei planeerita tegevust teha valdkondlikke erisusi ega soodustusi, tegevus on horisontaalse iseloomuga.

5. TEGEVUSE JÕUSTUMINE

Käskkiri hakkab kehtima üldises korras, välja arvatud käskkirja lisa 1 punkt 20, mis kehtib alates 1. septembrist 2020. a.

6. EELNÕU KOOSKÕLASTAMINE

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumitele, Riigikantseleile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele ja arvamuse avaldamiseks SA-le Eesti Teadusagentuur ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusele. Samuti saadetakse eelnõu arvamuse avaldamiseks positiivselt evalveeritud TA asutustele, Eesti Teaduste Akadeemiale, erialaliitudele, Tööandjate Keskkliidule, Kaubandus-Tööstuskojale.

Katrin Pihor
teadusosakonna juhataja